

VI
10

53

NEÊRLANDS

Hoogste Staatsbelang.

EEN WOORD TOT DE NEDERLANDSCHE NATIE

DOOR

ALEXANDER.

KAMPEN,

VAN HULST & VAN DAM.

1861.

LEMBAGA KEBUDAYAAN
INDONESIA

VI-149

BAT.
GENOTSCHAP
VAN
KENV.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

48 Hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI	
Tanggal	: 30-6-2010
Nomor Induk	: 814 / PN - Museum
BIB - ID	: 0010-32072460
ITEM - ID	: 0209077308
Asal	: Museum Pusda

VI-149

N E Ê R L A N D S

HOOGSTE STAATSBELANG.

EEN WOORD TOT DE NEDERLANDSCHE NATIE

DOOR

A L E X A N D E R.

KAMPEN,

VAN HULST & VAN DAM.

1861.

— — — — — ,
terwijl in ieder geval het behoud der kolonie
eene alles overwegende drangreden zou moeten
zijn. In de laatste plaats zou een wetsontwerp
op de nationale militie een beter en nauwer
verband tusschen het leger in Nederland en dat
in Nederlandsch Indië moeten mogelijk maken;
des noods behoorde de Regering zelf niet terug
te deinzen voor eene herziening van art. 185
der Grondwet. Gelijk wijziging van het artikel
in ons Burgerlijk Wetboek door het voorbeeld
van Frankrijk wordt aanprezen, leert de on-
dervinding in Groot-Brittannie, hoe een moe-
derstaat met betrekkelijk gerin-
ge bevolking in alle werelddee-
len door LANDSKINDEREN gezag en in-
vloed handhaven kan.

(Voorloopig Verslag, § 3, XI Hoofdstuk,
Staatsbegrooting voor 1861.)

De studie der Indische krijgsgeschiedenis, de
gebeurtenissen te Samarang, de berigten uit
Banjermassing, maar vooral bovenstaande rege-
len dreven mij aan tot het mededeelen mijner
gedachten en gevoelens omtrent het hoogst gewig-
tige vraagstuk, hetwelk binnen weinige dagen in
de Volksvertegenwoordiging zal worden behandeld.

Geschiedde de uitgave niet om denkbeelden te
leveren en aan te prijzen aan hen, die met zoo-

—
veel rijker kennis en ervaring, zooveel hooger in de maatschappij geplaatst, juister kunnen weten en verder zien; nog minder geschiedde zij om een letterkundig kunstproduct het levenslicht te doen aanschouwen.

Naar mijn vermogen wilde ik slechts bijdragen om de aandacht van het publiek te vestigen op de aanstaande discussiën in de Volksvertegenwoordiging, — het gewigt van het daarbij behandelde onderwerp meer algemeen te doen gevoelen.

Mogen de debatten leiden tot *volmaakte overeenstemming* tusschen Regering en Wetgeving, aangaande deze zaak: NEÊRLANDS onafhankelijkheid en Volksgrootheid hierdoor gewaarborgd worden.

ALEXANDER.

26 November 1860.

I.

» *Wachter, wat is er van den nacht!*» aldus ving een onzer gevierde tijdgenooten zijn indrukwekkenden zang aan, toen in 1848 de staatkundige hemel in *Europa* met donkere wolken overtogen was en de scherpzinnigste Staatslieden onmagtig waren, het tijdstip te voorspellen, waarop het licht zou aanbreken, — een denkbeeld uit te spreken aangaande den toestand van *Europa*, wanneer het duister zou zijn voorbijgegaan.

Wij zagen het wederom licht worden! Wij, gelukkiger dan dien zanger, hebben den dageraad zich zien verheffen over eene nieuwe orde van zaken, en nog zijn wij de getuigen van allerbelangrijkste gebeurtenissen, die niet alleen eene wijziging brengen in Europa's staatkundigen toestand, maar veeleer een onweêrstaanbaren invloed uitoefenen op alle Europesche natiën, — ja, op alle volken der wereld. Op staatkundig en maatschappelijk gebied zagen wij *beginselen* zich openbaren, die geheel eene omwenteling van begrippen en toestanden moesten veroorzaken, en die krachtiger dan ooit tevoren de volkeren doen voortgaan op den weg, leidende tot algemeenen vrede, welvaart en geluk.

Had de omwenteling van 1789 reeds beginselen aangekondigd, die, in het leven der volkeren overgebracht,

tot heil van vorsten en volken hebben gestrekt, toch was zij niet voldoende geweest om overal en in alles verouderde begrippen en vormen te vernietigen, en deze te doen vervangen door anderen, in welke de zooveel meer verlichte en werkzame maatschappij der 19^e eeuw zich vermogt te schikken.

De omwenteling van 1848 was noodig om daarin te voorzien. Zij vernietigde nog vele boeijen en banden, en baarde op hare beurt *beginselen*, die onder ons oog, zoo krachtdadig in de Europesche maatschappij werkzaam zijn. *Volkssouvereiniteit, volkomen scheiding tusschen wereldlijk en geestelijk gezag, het streven der volken om zich te vereenigen tot nationaliteiten*, — ziedaar drie krachtige beginselen, die nevens nog vele andere, welke meer uitsluitend het bevorderen der volkswelvaart ten doel hebben, eene geheele hervorming der beschaafde Europesche maatschappij zullen veroorzaken.

Door den *volkswil* toch werd LOUIS BONAPARTE verheven tot NAPOLEON III, Keizer der *Franschen*; — door den *volkswil* zien wij *Savoije* en *Nizza* zich afscheiden van *Italië*, hare bevolking zich vereenigen met de Fransche natie. *Lombardije* zucht onder den druk van het Oostenrijksch Staatsbestuur; het wordt bevrijd door wapengeweld en na zijne inlijving in *Sardinië*, scheuren de *Midden-Italiaansche* volken zich af van hunne vorsten; zij vernietigen hunne verouderde instellingen en *hun wil* verkondigt, dat zij met de *Sardiniërs* willen behooren tot ééne natie. *Zuid-Italië* meer door de kracht van het nationaliteitsbeginsel dan door wapengeweld aan de BOURBONS ontworpen, verwerpt zijn bestuur, hetwelk nog kort te voren met zoo hevig geweld de be-

volking drukte; alom gaat daar de stembus rond, en de *volkswil* spreekt het uit: wat *Napolitaan* of *Siciliaan* heet wil voortaan **ITALIAAN** wezen! De Koning der volksvrijheid, de dappere en grootmoedige VICTOR EMMA-
 NUEL herstelt eene nationaliteit en ontsluit eene betere toekomst voor het zoo schoone, weleer zoo magtige *Italië!* —

In *Frankrijk* en *Italië*, waar de Kerk zoo oppermagtig heeft geheerscht, ook in wereldsche zaken; daar, ten aanhoore van het geëerbiedigd Hoofd der vroeger zoo magtige en gevreesde Kerk, is het uitgesproken: „Scheiding van Kerk en Staat, — scheiding van wereldlijk en geestelijk gezag,” en dit beginsel, ontspringende uit *de waarheid*, zegeviert! —

VENETIE alleen, — zij, die weleer Opperheerscheresse was der Adriatische zee; zij, de vrije en vroeger zoo magtige Republiek, waar fiere ridders verzamelden om voor de vrijheid van het Heilige Graf te gaan strijden en sterven, — VENETIE alleen, bewaakt door duizende krijgslieden, met wapengeweld vastgehouden en als met een ijzeren boei geketend aan de Oostenrijksche monarchie, — zij wacht het uur harer bevrijding af, en zendt zooveel zij vermag hare zonen uit om haar verlangen naar hulp, verlossing en vereeniging met **ITALIË** alom kenbaar te maken. Zal hare stem, die zoo luide roept, ook onder de verdrukking, te vergeefs zich verheffen? Zullen de *Italianen*, herlevende in eene nieuwe maatschappij, die levenskracht niet sterken, ontwikkelen en aanwenden om het nationaliteitsbeginsel, dat hen zoo ver bragt, ook tot heil hunner overige landgenooten te doen strekken? Zou de ridderlijke Koning willen of kunnen stilstaan

stilstaan voor immer of voor langen tijd? Wij gelooven het niet. Hij mag en kan niet rusten voor dat geheel *Italië* een eenig Rijk, het Italiaansche volk eene zelfstandige natie geworden is!

En zouden nu de beginselen, welke in *Zuid-Europa* op zoo verheven wijze zich in het leven der volkeren vertoonen, den *Alpenketen* niet overschrijden, en de natiën in *Midden-Europa* niet evenzeer aangrijpen en bewegen? Zullen de volkeren, die in den *Oostenrijkschen Keizersstaat* vereenigd zijn, of zij die in grootere en kleinere Staten gescheiden het *Duitsche Verbond* zamenstellen, zullen zij niet te eeniger tijd de werking dierzelfde beginselen openbaren, — misschien niet met zoodanige kracht, dat alle wapengeweld te kort schiet om daarover te zegevieren?

Wanneer wij letten op hetgeen in *Hongarije* en andere Oostenrijksche Staten plaats grijpt; ons herinneren door welken zamenloop van gebeurtenissen, de pogingen onderdrukt en tegengewerkt werden van hen, die in en na 1848 *Duitschlands* EENHEID wilden tot stand brengen; als wij acht geven op de maatregelen, die in den tegenwoordigen tijd worden genomen om *Duitschlands* strijdkrachten te vereenigen; wanneer wij niet onbekend zijn met den geest der *Duitsche* volksstammen, zich uitsprekende in de geschriften van onzen tijd, dan zouden wij volslagen blind moeten zijn, indien wij niet bespeurden hoe de beginselen van volksgezag en nationaliteit evenzeer krachtdadig werken in den boezem der volken van *Midden-Europa*.

II.

Indien nu na zeker tijdsverloop de verschillende volken van den *Duitschen Bond* zich vereenigden tot eene Nationaliteit, die der *Duitschers*; wanneer de kleine troonen zullen omver geworpen worden om een groot volk onder bestuur van een enkel scepter te vereenigen; wanneer de DUTSCHERS alle grootere en kleinere volksstammen van denzelfden oorsprong ter vereeniging oproepen en ook in *Nederland* die stem vernomen wordt, zal dan ons Vaderland een deel moeten uitmaken van dien grooteren Staat; het Nederlandsche volk het bewijs willen leveren, dat het geenszins eene Nationaliteit vormt? Of, zal onze natie zich verheffen tegen zoodanige vereeniging; zal zij toonen hare roeping in het leven der volkeren te verstaan; de inlijving van den Staat in elk ander Rijk met goed en bloed bestrijden? Zal zij toonen prijs te stellen op hare volksgrootheid, hare eer, haren roem; zal zij in later jaren de bewijzen leveren harer afkomst uit het heldengeslacht, hetwelk in dit kleine deel der wereld leefde, om hier daden te verrigten, welke tot op den huidigen dag, de bewondering der grootste volken tot zich trekken?

Vormt het Nederlandsche volk eene Nationaliteit; eene natie, die hare *eigene roeping* heeft?

Wie antwoordt beter op deze vraag dan de onpartijdige Geschiedenis? En zij bevestigt het, op de welsprekendste wijze, dat de bevolking der *Vereenigde Nederlanden* eene Natie uitmaakt, klein in zielen aantal, maar sterk, magtig en groot door de beginselen, welke haar bezielen en krach-

tig leven in- en uitwendig openbaren. Zij wijst op den heldenkrijg door *Neêrlands* volk onder leiding van ORANJE's grootsten telg gevoerd tegen geweld en snoode dwingelandij; op de volksgrootheid en den roem daardoor verworven; op de welvaart, na tijden van armoede en inspanning door geestkracht en stoute ondernemingszucht verkregen. Zij toont ons den Staat der *Vereenigde Nederlanden* herhaaldelijk door grootere en kleinere mogendheden aangegrepen, immer zegevierend uit dien strijd te voorschijn tredende. Zij stelt ons een Stadhouder der Republiek voor als de BEVRIJDER der *Engelsche* natie; hem zien wij op den koningstroon verheffen en het *Engelsche* volk tot op dezen dag in hem een zijner grootste Koningen huldigen.

Als invloedrijke Mogendheid doen zich *de Nederlanden* gelden in de Erfopvolgings oorlogen van de 18e eeuw, en na een tijdperk, waarin die natie hare roeping miskende, althans scheen vergeten te hebben, — na tijden van zware ramp en diepe vernedering, treedt zij nogmaals op het wereldtooneel als eene nationaliteit; eerst, om te toonen dat hare vereeniging met een ander volk, hoe wijs ook overdacht door de Staatslieden op het Weener Congres, eene dwaasheid was; later, om in den tijd der grootste beroeringen in *Europa* het voorbeeld te geven, hoe bij volksontwikkeling en beschaving zonder schok en zonder bloedbad, het beginsel van volkssouvereiniteit in het leven treden en zich heilzaam kan doen gelden voor vorst en vaderland.

Wáár wij de Geschiedenis, vooral der drie laatste eeuwen openslaan, overal vinden wij in groote menigte de bewijzen, dat het Nederlandsche volk eene zelfstandige

natie uitmaakt, gewis met wijze en verhevene bedoelingen op het wereldtooneel geplaatst. Hare bijzondere roeping heeft zij gehad, — welligt dat haar nog tegenwoordig eene dergelijke wacht!

Of bewees NEDERLAND niet aan andere natiën, dat vrijheid van godsdienst en geweten een volk eer verheft dan vernedert; toonde het niet, hoe een klein en nietig volk, door eenzelfde heilig beginsel: *liefde tot het vaderland* bewogen, ook bij verschil van staatkundige inzichten en godsdienstige denkwijzen zich tot eene magtige, invloedrijke natie kan ontwikkelen; leerde het niet aan andere volken, hoe moed en volharding de ondernemingszucht aanwakkeren, een zedelijk overwigt vestigen, dat eeuwen lang voortduurt, — een overwigt, zooals door ons op zooveel millioenen Oosterlingen wordt uitgeoefend? Wees onze natie niet aan anderen de wegen en middelen, waardoor volksgrootheid, volkseer en volkswelvaart worden verkregen, en toonde zij niet eveneens, hoe weelde en zedenbederf in korten tijd een volk ontzenuwen en in diepe ellende kan storten; hoeveel daar geleden en gestreden moet worden om na zóó diepen val zich weêr op te heffen?

Ontkent gij dit laatste? Sla dan nogmaals de Geschiedenis op, waar zij ons de schatten van *Europa* toont, uitgestort op de marktplaatsen van ons Vaderland; rijk geladen handelsvloeten hare kostbare vrachten uit *Oost* en *West* naar het Vaderland overbrengende; — dáár schildert zij ons den rijkdom met kwistige hand der Nederlandsche natie aangeboden; daar doet zij ons zien hoe die rijkdom de weelde teelt en voedt; hoe *Neêrlands*

volk voor die verleiding bezweek en viel! Treurige bladzijden in onze geschiedenis, die bladeren waarop de 18^e eeuw haren levensloop vermeldt! Hoe spreken zij luide van groote schatten, van pracht en weelde zich openbarende tot in de laagste klasse der maatschappij; maar hoe vertellen zij, schier in eenen adem, van die zwakheid des Bestuurs, van het gekrakeel der Staatspartijen, van die verwijfde neutraliteits-staatkunde, van het verval der zeden, verval van kunst en wetenschap, verval in staats- en maatschappelijk leven!

Goed was het voor onze Natie dat tegen het einde dier 18e eeuw de storm der omwenteling opstak; weldadig dat hij ook over ons Vaderland henendreef; gezegend dat jaren van ramp, ellende en onderdrukking *Neêrlands* volk waren toegeteld. De kwade sappen, door weelde en genot in het ligchaam verspreid, haar geweld reeds uitoefenende op den volksaard, zij zouden — waren zij niet door de magtige hand der Voorzienigheid gestuit en tegengewerkt — zij zouden den volksgeest vernietigd, het ligchaam gedood en tot ontbinding hebben voorbereid.

Bijna twintig jaren van onderdrukking, afpersing en dwingelandij waren er noodig om onze nationaliteit te louteren en betere beginselen in haar leven op te wekken; beginselen, die haar nog waardig deden zijn eene zelfstandige natie uit te maken. In *Waterloo's* velden toonde zij reeds genoeg kracht in haren arm te hebben overgehouden, en toen zij, vijftien jaren later hare regten moest handhaven, greep zij nogmaals naar de wapenen en bewees op nieuw, dat de geestdrift, de moed en zelfverloochening der voorvaderen, zoolang door onedele be-

ginselen onderdrukt, nog leefden in het hart des volks; dat diens aard niet verbasterd was!

- Veilig meenen wij alzoo te mogen besluiten, — ten eerste, dat het Nederlandsche volk eene Nationaliteit uitmaakt, kennelijk onderscheiden van alle haar omringende volken; zoodat zij, indien de volksaard beveiligd wordt, zich met geen hunner zal kunnen vereenzelvigen, al ware het dat wapengeweld voor korten of langeren tijd haar met andere volken vereenigde.

Ten andere, dat zij hare eigenaardige roeping heeft in de geschiedenis der volkeren; dat zij daaraan voldaan hebbende in kracht, aanzien en grootheid ontwikkeld is; terwijl zij verviel, van aanzien beroofd en zwaar verguisd werd, toen die roeping moedwillig miskend was en de Nederlandsche Natie zich had overgegeven aan weelde en genot, die haar verstand benevelend hare edelste krachten hadden ontzenuwd.

III.

Waarin nu zullen wij bij de stormen, die misschien binnen weinig tijds *Midden-Europa* teisteren de kracht vinden om ons staande te houden, onze nationaliteit te handhaven?

Gewigtige vraag, bij welker oplossing Neêrlands hoogste Staatsbelang betrokken is! En toch zoo eenvoudig op te lossen, door het éénige antwoord: „*in ons zelven!*”

Zoo wij het voortbestaan onzer Natie wilden bouwen op de beloften, ja op de goede trouw van andere magtige mogendheden; zoo wij meenden dat Staatsbelang

ons Vaderland immer als onafhankelijken Staat zal doen sparen, omdat zonder dien *het Staatkundig evenwigt* zou verbroken zijn; deerlijk zouden wij ons bedriegen, — de toekomst ons geheel andere zaken kunnen leeren. Is toch het *Staatkundig evenwigt* geene uitvinding; berust het niet op de meeningen van vorsten en staatslieden; zijn deze zoo onveranderlijk, zoo standvastig? En waaraan hangt vaak de trouw der Mogendheden?

Neen, wilt gij blijven bestaan, zoo hebt kracht in U zelve; dit is het eenige U geschonken middel om als natie staande te blijven, als zoodanig geacht en geëerd te worden, aan uwe roeping te voldoen.

„Die zich zelve helpt, helpt God;” — de ervaring zoo- wel in het leven der bijzondere personen als in dat der volken, bevestigt de waarheid dezer spreuk.

IV.

Maar *kan* NEDERLAND in den tegenwoordigen tijd ooit krachtig genoeg wezen ter zelfverdediging, wanneer zoo- veel magtiger volken dien Staat aangrijpen? Zonder aar- selen antwoorden wij hierop: ja! Van *onzen wil* hangt het af of wij aan onze kinderen de voorvaderlijke vrij- heid zullen doen erven, en daarbij vermeerderde volkseer en grooter welvaart, — of wel, het dwangjuk van vreemde overheersching!

Ik zeg van *onzen wil* en voeg daarbij: van onze geest- kracht, die *thans* geopenbaard moet worden.

Door natuurlijke en kunstmatige verdedigingsmiddelen is Nederland geschikt om door eene kleine natie tegen de grootste overmagt verdedigd te worden; door produc-

tieve koloniën in staat immer de beste verdedigingsmiddelen te bezitten.

Geheel onze toekomst hangt af van *de strijdbaarheid* onzer natie en het voortdurend bezit onzer *overzeesche bezittingen*.

V.

Daarom verdienen de maatregelen, die strekken kunnen tot het behoud onzer *koloniën* en terzelfder tijd tot het ontwikkelen onzer *strijdbaarheid*, in dezen tijd de hoogste aandacht van IEDEREN NEDERLANDER.

De nakomelingschap vraagt eenmaal aan dit geslacht rekenschap van de wijze, waarop het de onafhankelijkheid, vrijheid en grootheid van zijne vaders geërfd, heeft gehandhaafd; ons vraagt zij of wij, niet alleen rust, gemak en tijdelijke welvaart, maar ook goed en bloed veil hadden voor *Neêrlands* onafhankelijk volksbestaan.

Zal de verbitterde nakomelingschap, die de gevolgen onzer dwaasheden draagt, over ons en onzen tijd *den vloek* uitspreken; of wel, dankbaar voor de voorregten, het aanzien en de welvaart, die zij geniet onze herinnering in eere houden, door voort te gaan, op den door ons ingeslagen weg?

Bedenken wij dit en hebben wij nog deugd genoeg in het hart om ons te storen aan het oordeel van tijdgenoot en nakomeling, dan zullen wij geneigd zijn om kostbare offers neer te leggen op het altaar des Vaderlands; offers in goud en goed niet alleen, maar ook dezulken, die slechts door vaderlandsliefde met zelfverloochening kunnen aangeboden worden.

VI.

Twee maatregelen zijn naar onze meening noodig, ter verzekering onzer toekomst en tot bereiking van het boven aangegeven tweeledige doel.

Wij vragen,

- 1°. de toestemming der Natie om de *Nederlandsche militie* ook in onze *overzeesche* bezittingen, als krijgsmagt te doen optreden;
- 2°. de vereeniging van het Leger hier te lande en in Indië tot *één nationaal Leger*.

Wij vragen, de verandering en wijziging van Artikel 185 der door ons gemaakte Grondwet, — en zooveel energie van Regering en Wetgeving, dat men zoodra mogelijk de bezwaren wegruimt, die de vereeniging van het Leger hier te lande met dat in Indië belemmeren.

Wij vragen, zooveel opoffering van eigenbelang, dat men ook *landskinderen* doet uittrekken naar verre, voor ons zoo hoogst belangrijke gewesten; van zooveel eigenliefde, dat men eene vroeger door ons gemaakte bepaling vernietige; zooveel zelfverloochening van *Néerlands* bevolking, dat zij meer bedacht zij op het lot harer kinderen dan op dat van haar zelve.

VII.

Artikel 185 der Grondwet luidt:

„de lotelingen bij de militie te land mogen niet dan „met hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gezonden „worden.”

Werden in dit artikel de woordjes *niet dan met* vervangen door *ook zonder* en stond er alzoo:

- „de lotelingen bij de militie te land mogen ook zonder hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gezonden worden”; —

dan hadden wij eene groote schrede gedaan op een nieuwen weg, die aanvankelijk veel hindernissen zal opleveren, ja moeilijk te betreden zal zijn; maar die, naar onze overtuiging, zich later zal voordoen als een breed, ligt begaanbaren weg, leidende tot volkseer, volks-grootheid, volkswelvaart.

Maar waartoe noodig *landskinderen* naar de Indiën uit te zenden; is daar het Neêrlandsch Indische leger niet talrijk en bekwaam en dapper genoeg om die gewesten immer voor ons te behouden; bestaat er in dezen oogenblik gevaar dat men ons de koloniën zal ontnemen, ons gezag aldaar vernietigd wordt? Immers neen, en waarom dan zoo zware offers aan het huisgezin, aan geheel de Natie gevraagd?

Wij zijn niet van gevoelen, zelfs na naauwkeurig kennis te hebben genomen van de gebeurtenissen der laatste vijftien jaren in Neêrlandsch Indië, dat bovengenoemde gevaren *reeds nu* aanwezig zijn.

Wij erkennen dat het Neêrlandsch Indische leger moed en ervaring in de ruimste mate bezit om iederen opstand in onze bezittingen, waar en onder wie ook uitgebarsten, te bedwingen. Wij vermeenen dat het gevaar van onze koloniën door andere mogendheden ons ontrukkt te zien nog zeer verre is, en toch achten wij het tijd, *meer*

dan tijd, om onze *landskinderen* te bestemmen tot verdedigers onzer bezittingen in de overzeesche gewesten.

Hoeveel moed, ervaring en volharding ook vermogen, toch zijn zij, bij steeds verminderende strijdkrachten, niet in staat, om te behouden wat aan hare hoede is toevertrouwd.

In onzen tijd is het Neêrlandsch Indische leger reeds te zwak om allerwegen met de noodige klem het Staatsgezag te handhaven en hoe aanzienlijk is toch het aantal *inlandsche* krijgslieden in de gelederen van dat leger! Het Europeesch element mag betrekkelijk *gering* genoemd worden en daaronder staat de sterkte van Nederlandsche krijgslieden in de ongunstigste verhouding tot die der andere natiën. (*)

Wat van dit een en ander de gevolgen zijn geweest en nog kunnen zijn, leert ons vooral de Indische krijgsgeschiedenis der twaalf laatste jaren. Wij hebben slechts te wijzen op de *drie* expeditiën naar *Bali*, en op een *gelijk aantal* veldtogten tegen *Boni*; wij raden den belangstellenden lezer aan het verhaal der expeditie naar *Pamangkat*, onlangs door een verdienstelijk Indisch officier beschreven, eens ter hand te nemen, en zich nogmaals de Indische berigten dezer laatste zes weken te doen voorleggen, om den opstand onder de Europeesche troepen te *Samarang* gade te slaan.

(*) Aan een uit Indië in het Vaderland teruggekeerd Officier, werd voor eenigen tijd uit Indië geschreven, dat vele manschappen zich niet willen reëngageren, „omdat zij in de kazerne hunne eigene moedertaal bijna niet meer hooren,” en zich in het gesprek mengende, hun gedurig wordt toegevoegd: „Wat, spreekt die Hollander ook al mede,” en diergelijke.

En wanneer hij na dit alles zich nog wil herinneren, hoe diepen indruk de berigten omtrent den Cipayers opstand in *Britsch-Indië* ook in ons land verwekte; — hoe daar in stilte onrustbarende tijdingen ook omtrent den trouw onzer Indische troepen zich verspreidden, dan zal de vraag zeker gepast en wel van genoegzaam gewigt geacht worden: „zullen wij, *Nederlanders*, in de „toekomst nimmer te worstelen hebben met opstand onzer Indische troepen?”

Als de Indische volken meer beschaafd en ontwikkeld worden; wanneer zich daar eene Neêrlandsch Indische maatschappij vormt, die te eeniger tijd naar zelfstandigheid dingt en de vraag uitspreekt: „waarom ieder jaar „een zoo aanzienlijk aantal millioenen schats naar *Nederland* wordt uitgevoerd;” als de inlander zich tegen het Gouvernement verklaart en de Neêrlandsch Indiër zich aan het hoofd der beweging stelt, wanneer *dan* geen getrouw en magtig leger daar is om die volksbeweging te dwingen, ten einde zoodanige rigting te nemen dat de grootste invloed op die gewesten ons gewaarborgd blijft, hoedanig zal dan het lot van NEDERLAND worden?

Daarom achten wij het noodig een talrijk leger in *Indië* te onderhouden en bovenal zorg te dragen, dat daarin het zuiver Nederlandsche bestanddeel in alle opzigten opweegt tegen den inlandschen soldaat, want deze zal zóólang ons trouw blijven, als hij eenvoudig en blind is voor eigenbelang, terwijl hij aan het gevaar van ontrouw is blootgesteld, zoodra beschaving en verlichting de zucht naar zelfstandigheid in *Indië* zullen hebben opgewekt. —

2*

Doch al ware het dat wij nog eeuwenlang met geringe strijdkrachten de oppergebieders in Indië konden blijven, toch moeten wij aandringen op de ontwikkeling van het beginsel uitgedrukt in artikel 177 der Grondwet.

Daar wordt het dragen der wapenen tot handhaving der *onafhankelijkheid van den Staat* en tot beveiliging van zijn grondgebied voorgesteld als een der *eerste pligten* van *alle* ingezetenen.

In zeer naauwe betrekking staat die onafhankelijkheid tot het bezit onzer koloniën, en wáár is betere oefenschool aan te wijzen tot vermeerdering der *strijdbaarheid* van de Nederlandsche natie?

Heeft *zij* nu de onafhankelijkheid van den Staat boven alles gewild, de beveiliging van ons grondgebied als een eersten pligt iederen Nederlander opgelegd; hoe zal men dan haar gedrag noemen, als zij terug deinst voor inspanning en opoffering, ter vervulling van dien wil en tot volbrenging van dien pligt geeischt?

Heeft de omwenteling van 1789 in ons Staatsleven het heilzame beginsel neergelegd en doen ontkiemen: „den vaderlandschen grond door den arm van ieder burger te doen verdedigen”, — waarom zouden wij dan, bij zooveel hooger ontwikkeld staatsleven achterblijven; waarom dit denkbeeld niet verder ontwikkelen, door te bepalen:

„dat ieder burger geroepen kan worden om de veiligheid van ons grondgebied, ook in onze koloniën en „bezittingen buiten het Rijk, te beveiligen.” —

VIII.

Alleen langs dezen weg achten wij het mogelijk eene • duurzame en innige vereeniging tusschen het Nederlandsche en Nederlandsch Indische Leger daar te stellen en hierdoor eene krijgsmagt te vormen, die, *waar* zij tot beveiliging van het grondgebied des Staats geroepen worde, immer met goed gevolg vermag op te treden.

Hoe die vereeniging en inrigting naar onze meening mogelijk is, zullen wij in *hoofdtrekken* mededeelen, en daarna dit voorstel kortelijk beschouwen uit een *staatkundig, militair* en *maatschappelijk* oogpunt.

Wèl zijn wij bewust dit vraagstuk, hetwelk in de laatste twee jaren, doch inzonderheid gedurende den laatsten tijd voor het publiek behandeld is geworden, misschien zeer onvolkomen op te lossen, doch iedere poging daartoe, hoe zwak ook, kan bijdragen om anderen de juiste oplossing der gegevene vraag te doen vinden. Als zoodanig moge zij welligt eenige waarde erlangen. —

Het tegenwoordige Indische leger wenschen wij in al zijne regten gehandhaafd te zien; terwijl de verbindtenissen van Officieren en manschappen aangegaan met den Staat in volle kracht blijven. Het Europesche element van dat Leger worde echter niet meer aangevuld, zoodat allengskens dit leger vervangen worde door eene krijgsmagt, die met andere verbindtenissen en regten in *Indië* optreedt. Dat jongere leger moet door het thans bestaande geoefend en onderrigt worden, opdat het jonger element der in *Indië* optredende krijgsmagt de er-

varing van het oudere, — het oudere de krachten van het jeugdiger element erlangt.

De organisatie en formatie van het in *Nederland* dienende Leger zou slechts in zooverre verandering ondergaan als noodig ware om jaarlijks eene genoegzame krijgsmagt naar *Indië* uit te zenden, zonder onze weerbaarheid in gevaar te brengen.

Gedurende de *vijf* eerstvolgende jaren wenschten wij ieder jaar door onze zeemagt naar *Indië* te zien overbrengen een geheel Regiment Infanterie met eene daaraan geëvenredigde magt aan Artillerie, Kavalerie en Genie troepen; terwijl in den aanvang van het 6e jaar de krijgsmagt, welke het eerst uitgezonden was, door eene andere van gelijke sterkte zou worden afgelost.

Vertrok, bij voorbeeld, in het jaar 1861 het 1e Regiment Infanterie naar *Indië* dan werd dit eerst na vijf jaren aldaar te hebben dienst gedaan, dus in het einde van 1866 of in den aanvang van 1867, naar het Vaderland teruggeroepen, en, vertrokken de Regimenten in volgorde van hun rangnummer, dan moest het door het 6e Regiment Infanterie worden afgelost. Evenzoo met de andere wapens.

De telkens uitgezonden korpsen zouden hier te lande door nieuw op te rigten worden vervangen, opdat onze weerbaarheid door zoodanig verlies van strijdkrachten niet te zeer in de waagschaal werd gesteld.

Door toepassing van dezen maatregel zou na verloop van vijf jaren in *Indië* eene *Nederlandsche* krijgsmagt aanwezig zijn van:

20 Bataillons Infanterie en eene daaraan geëvenredigde sterkte aan Kavalerie, Artillerie en Genie.

Voegt men daarbij de sterkte van het tegenwoordige Nederlandsch Indische Leger, dan zal de *veroenigde* krijgsmagt, na verloop van dien tijd, in staat zijn om overal in *Indië* met klem op te treden, terwijl het in later tijden mogelijk zou wezen die krijgsmagt des noods te versterken, door het uitzenden van de korpsen, welke reeds vroeger in *Indië* hebben gediend.

Werd het bij vermindering van het oudere bestanddeel van het in *Indië* dienende Leger noodig, de krijgsmagt aldaar uit te breiden, dan zal dit kunnen geschieden door de sterkte der jaarlijks uit het Vaderland vertrekkende krijgsmagt in evenredigheid te vermeerderen.

De troepen, welke wij jaarlijks naar *Indië* wenschen te zien uitzenden, moesten op den *voet van oorlog* zijn zamengesteld.

Door *loting* zou men ieder jaar een zeker aantal militiens aanwijzen, die, voldoende aan strenge bepalingen omtrent ligchaams ontwikkeling en ligchaamssterkte, bestemd konden worden om de staande krijgsmagt der naar *Indië* vertrekkende troepen aan te vullen tot eene sterkte, zooals voor *den oorlogsvoet* is bepaald.

Die militiens moesten worden in dienst gesteld voor den tijd van vijf jaren, terwijl hun dienstdtijd na verloop van dien tijd, bij eene afzonderlijke wet, met nog één jaar kon worden verlengd.

Bij de naar *Indië* vertrekkende krijgsmagt zouden steeds — althans tot het geheele leger in *Indië* had dienst gedaan — de jongste Officieren in iederen rang worden ingedeeld, terwijl het kader van onderofficieren en korporaals diende getrokken te worden uit het bruikbaarste deel van het kader des Regiments en verder uit de vrijwilligers en militiens van het korps zelf.

De *depôts* der uitgezonden korpsen bleven in het Vaderland, ten einde de noodige vrijwilligers en militiens ter aanvulling der troepen te verkrijgen, en ze naar gelang der behoefte, even als in oorlogstijd geschied, derwaarts op te zenden.

De afkoop der dienstpligtigheid in *Indië* mogt worden toegestaan, mits tegen zoodanige vergoeding aan den Staat, dat *deze* daarvoor een geschikt vrijwilliger kon aanwerven.

In *Indië* aangekomen zouden aan ieder Bataillon Infanterie, een of twee *inlandsche* kompagnien worden toegevoegd, zoodat het Bataillon uit zes of zeven kompagnien bestond. Die inlandsche kompagnien moesten gesteld worden onder de bevelen van oudere Indische Officieren, terwijl onder hen een of meer der uit *Europa* aangekomen Officieren zouden dienen.

Bij de staven der Bataillons wilden wij insgelijks oudere Indische Officieren geplaatst zien, ten einde de noodige inlichtingen aan de Chefs te kunnen geven en als stafofficieren op te treden.

Wij wenschten in het eerste jaar de uit *Nederland*

komende krijgsmagt zooveel mogelijk vereenigd te zien, in de gezondste streken der Indische gewesten, ten einde te acclimatiseren en zich eenige kennis te verwer-
 • ven aangaande de wijze van oorlogvoeren en al wat den soldaat in *Indië* dienstig kan wezen. Zij ware dan *baar*, doch eene *baar* aan wie doelmatig onderrigt en oefening niet ontbrak, zoodat Officieren en manschappen in het *tweede* jaar van hun verblijf reeds op het Indisch oorlogstooneel zouden kunnen optreden.

De uit te zenden krijgsmagt, *hier te lande op de zorgvuldigste wijze bewapend*, wenschten wij kort voor haar vertrek gekleed en geequieerd te zien op de tot nu toe bij het Koloniaal Werf-depôt gevolgde wijze.

Voeding, onderhoud en betaling moesten naar Indische wijze geregeld worden, terwijl de administratieve en geneeskundige dienst misschien zoodanig ware in te rigten, dat immer het noodige personeel voor die diensten bij de troepen in *Indië* aanwezig was.

Evenmin als in oorlogstijd de bevordering der Officieren volgens *dienst ouderdom* volgehouden kan worden, zou men aan dit beginsel eene alles overwegende kracht mogen geven bij de rangsbevordering der in *Indië* dienstdoende Officieren; vooral niet, omdat wij den dienstdtijd in *Indië* als *dubbel* tellende, wenschten aangerekend te zien.

Wij zagen de Officieren alzo liever bij hun korps verblijven, daarmede vertrekken en wederkeeren, en de rangsbevordering tot en met den graad van Kapitein, *korpsgewijze*, bij ancienniteit gehandhaafd. De bevoor-

ring tot Hoofd-Officier, die immer eene *keuze* zijn moest, zou geschonken kunnen worden aan een der oudere Indische Officieren of wel aan een der Officieren van de in *Indië* tijdelijk gestationeerde krijgsmagt.

In *Nederland* zou tot de terugkomst van de het eerst naar *Indië* uitgezonden krijgsmagt het tot hiertoe gevolgde stelsel van bevordering gehandhaafd kunnen worden; daarna echter een ander stelsel worden aangenomen, waardoor de rangen der uit *Indië* terugkeerende Officieren in billijke verhouding kwamen met die van hen, welke nog niet in *Indië* hadden gediend.

De aanvulling der Officieren van de in *Indië* gestationeerde krijgsmagt mogt alleen in den rang van 2e Luitenant plaats hebben, en geschieden door Officieren, ten deele herkomstig van de Koninklijke Militaire Akademie, ten deele uit het Leger hier te lande of wel uit geschikte onderofficieren van de in *Indië* dienstdoende krijgsmagt.

Terwijl het Oppergezag over de zee- en landmagt, zoo hier te lande als in *Indië*, in handen des Konings blijft berusten, zou de Minister van Oorlog belast zijn met het *bestuur* der Legers in *Nederland* en de *Indiën*.

De *leiding* der krijgskaken in het Vaderland bleef geregeld op den tegenwoordigen voet; in *Indië* werd zij toevertrouwd aan een Opperbevelhebber, die, rang nemende onder den Gouverneur-Generaal, met zeer uitgestrekte magt zou worden bekleed.

Hij zou gehouden zijn de bevelen van den Gouverneur-

Generaal, voor zoover zij den aanval en de verdediging, het bevorderen van rust en veiligheid in de Koloniën betroffen, uit te voeren met zoodanige middelen en langs zulke wegen, als hem ter bereiking van het voorgestelde doel noodig voorkomen, in verband met de staatkundige inzichten van het Gouvernement.

In overleg met den Gouverneur-Generaal zou hij beschikken over de zeemagt van den Staat, in de wateren van *Indië* gestationeerd, terwijl tevens aan hem de zorg voor de kunstmatige verdedigingsmiddelen in *Indië* moest zijn opgedragen.

Ingevolge zijne instructiën regelde hij de indeeling der strijdkrachten en plaatste hij deze, in overleg met den Gouverneur-Generaal, op zoodanige wijze als dit in het belang des Legers en der Koloniën het meest geraden zou wezen.

Hij bevorderde onder nadere goedkeuring van den Minister van Oorlog, de Officieren tot en met den rang van Kapitein, en droeg aan den Koning de Officieren voor tot den Hoofd-Officiersrang, tot belooningen, tot pensioen of ontslag, evenwel door tusschenkomst van den Minister van Oorlog.

Onder verantwoordelijkheid aan dezen Minister zou de Opperbevelhebber der in *Indië* dienende krijgsmagt, belast wezen met het bestuur der krijgszaken aldaar.

Even als de Minister van Oorlog jaarlijks de kosten voor de defensie van het vaderland beraamt en verantwoordt, zou hij zulks ook moeten doen voor de defensie der koloniën en bezittingen buiten het Rijk, terwijl die kosten na te zijn goedgekeurd door de Staten-Generaal.

raal gebragt moesten worden ten laste van de begrooting der Koloniale inkomsten en uitgaven. —

Aldus zou *Nederland* na verloop van een tiental jaren eene krijgsmagt kunnen verwerven, genoegzaam geoefend en bekwaam, om zoowel in als buiten *Europa* zich te kunnen doen gelden tot het bewaren zijner nationaliteit, tot handhaving van zijn gezag en ter verdediging van vroeger verworven regten.

Handelde men naar deze beginselen ook ten opzichte der West-Indische krijgsmagt, dat ware het ons welligt mogelijk ook dit Leger langzamerhand door de *nationale* krijgsmagt te doen vervangen. —

IX.

Beschouwen wij nu kortelijk eene zoodanige vereeniging der onderscheiden strijdkrachten van den Staat uit een *staatkundig* oogpunt.

Naar wij vermoeden zal de aandacht dadelijk gevestigd zijn op de vermindering van gezag van den Gouverneur-Generaal en op het overbrengen der militaire afdeling van het Ministerie van Koloniën naar het Ministerie van Oorlog.

Naar onze meening is bij krijgszaken *eenheid* van bestuur en gezag onmisbaar, en waar deze slechts verkregen kan worden door het Bestuur der krijgszaken op te dragen aan één ervaren en zelfstandig Minister, daar moet men niet opzien tegen bezwaren, die hoofdzakelijk door eigenbelang en kleingeestigheid in den weg zullen worden gesteld. Zonder het aanzien van den

Gouverneur-Generaal, als Vertegenwoordiger des Konings te kwetsen, vermeenen wij, dat hij afstand kan doen van eene inmenging in zuiver militaire zaken, indien zulks voor *Indië* en voor *Nederland* noodig mogt wezen.

Indien wijders het bestuur der Indische krijgczaken ophield eene afdeeling uit te maken van een Ministerie, hetwelk toch reeds een buitengemeen grooten werkring vervult, welligt zouden de Indische militaire belangen meer gebaat kunnen worden; zeker zou door de *eenheid* van Bestuur zoowel hier te lande als in *Indië* met meer kracht, spoed en overleg gehandeld en juist daardoor met minder middelen grooter uitkomsten worden verkregen.

Zou het bovendien aan zoodanig Bestuur niet gemakkelijk vallen de verongelijking, die bij eene vereeniging der onderscheiden legers, in minder of meerdere mate begaan wordt, te herstellen? Zou het de belangen van alle krijgslieden des Staats niet veel meer kunnen behartigen?

Voor de millioenen schats, welke NEDERLAND jaarlijks voor zijne krijgsmagt uitgeeft, zal het ten minste krijgslieden verwerven, die in den oorlog — zij het ook tegen min beschaafde vijanden — geoefend zijn, en die, wanneer het Vaderland in gevaar komt van te worden aangevallen, krijgservering kunnen doen gelden, krijgseer hebben te handhaven.

Wij stellen ons voor dat indien jaarlijks een gedeelte der milite voor langdurige krijgsdienst opgeroepen en naar een krijgstooneel opgezonden wordt, zoodat de soldaat *ziet* wat en hoedanig zijn werkring is, dit hoogst-

waarschijnlijk — de ondervinding van 1830 tot 1840 pleit er voor — de lust voor de militaire dienst onder onze natie krachtig zal opwekken, krachtiger dan mooie uniform, schoone muziek of groot handgeld vermogen. Hierdoor zal het gebrek aan vrijwilligers allengskens verminderen tot voordeel van het *staande* leger, hetwelk zich dan te regt zal mogen aanmerken als de kern der strijdkrachten van den Staat, wanneer deze tot verdediging des Vaderlands zullen worden opgeroepen.

Door de voorgestelde vereeniging zou het Staats-Bestuur met meerder kracht in en buiten het Vaderland kunnen optreden, de geheele krijgsmagt doelmatiger geoefend en de Nederlandsche Natie, meer lust en geneenheid voor de militaire dienst verkrijgende, in het geheel *meer strijdbaar* en *krachtiger* worden. Gewis zou zij daardoor in de achting van andere volken stijgen; haar den oorlog aan te doen, groote gevaren aanbrengeu, en, werd haar bestaan in de waagschaal gesteld, welligt dat andere natiën haar *dan* te hulp zouden komen.

Diepen indruk zal het bezit eener sterke vereenigde krijgsmagt in *Indië* moeten maken en hierdoor reeds ons gezag aldaar voor langen tijd bevestigd worden. Wanneer het Indische Gouvernement in staat zal wezen om binnen weinige maanden geheele Bataillons en Regimenten te doen verschijnen, waar tot nu toe slechts enkele Bataillons en Kompagniën optraden, dan zal het zich althans beveiligen voor noodlottige *mislukte ondernemingen* en zeer zeker voor *nederlagen*, die alleen aan de Indische volkeren hunne krachten juist leeren kennen.

Gesteld eindelijk dat ons Vaderland aangevallen en voor eenigen tijd bemagtigd werd, zou dan bij eene genoegzame bezetting onzer koloniën door eene *Nederlandsche* krijgsmagt, het gevaar zoo groot wezen, dat die rijke, voor ons volksbestaan zoo onschatbare gewesten, zouden verloren gaan? Gerust zouden wij den aanval van iedere andere Mogendheid kunnen afwachten; — *Engeland* vooral zou niet meer gelijk vroeger behoeven op te treden als de *Bewaarder* onzer koloniën, en wij, uit dankbaarheid voor zulke dienst geen kostbaar grondgebied hebben af te staan.

Tegenover al die voordeelen staat echter het nadeel dat de finantiële krachten onzer natie zich aanvankelijk minder zullen ontwikkelen, dan dit in de laatste jaren het geval was.

Terwijl wij dit toestemmen, meenen wij echter de bedenking te mogen opperen, dat eene meer algemeene bekendheid der *Nederlanders* met de *Indiën* de vrees voor eene verplaatsing derwaarts bij velen zal veranderen in lust om die gewesten te leeren kennen en zich daar neer te zetten. Handel, nijverheid, scheepvaart zullen hierdoor sterker bloeijen, terwijl de in- en uitvoer jaarlijks stijgen zal. Mogen de finantiële krachten dan ook aanvankelijk gedrukt worden; later, wanneer opgewekter geest de natie bezielt, dan zullen der bronnen dezer krachten zich wijder ontsluiten en de welvaart in breeder stroom onder *Neêrlands* volk zich uitbreiden.

X.

Uit een *militair* oogpunt beschouwd zien wij tegen de voorgestelde vereeniging en inrigting der krijgsmagt, bezwaren zich verheffen, die moeilijker uit den weg te ruimen, reeds ten vorigen jare in onderscheidene vlugschriften zijn behandeld.

Alvorens die moeilijkheden aan te raken willen wij beknopt onze meening mededeelen omtrent het bezwaar dat door Volksvertegenwoordigers geopperd is, blijkens het *Voorloopig Verslag* omtrent het *Elsde* Hoofdstuk der Staatsbegrooting van dit jaar. Door sommigen hunner is gezegd dat het niet van *hardheid* zou zijn vrij te pleiten, indien men de hier te lande dienende Officieren, welke aan de Militaire Akademie werden opgeleid, voor de dienst in *Indië* bestemde; terwijl zulks niet het geval zou wezen, indien men de Officieren, die uit het Leger getrokken werden, voor zoodanige overplaatsing bezigde.

Redeneert men: de Officieren aan de Militaire Akademie gevormd, hebben aan hunne ouders of betrekkingen circa f2000 gekost; deze hebben zich die uitgaven getroost om hunne zoons of pupillen een fatsoenlijk bestaan als Officier hier te lande te bezorgen en daarom mag men hen slechts *hier te lande* gebruiken, — dan zou voorwaar de plaatsing van een jongeling te *Breda* en de uitzetting van het daartoe gevorderd kapitaal, uiterst *winstgevend* mogen genoemd worden, zoodat het verwondering moet baren, indien de meeste kooplieden hunne kinderen en hun geld niet op zoodanige voordelige wijze zochten uit te zetten. 'k Geloof echter niet

dat er een Officier aan de Militaire Akademie gevormd werd, die deze redenering, voor zich zou doen gelden, wanneer maatregelen van algemeene strekking en in het belang des Vaderlands het Staatsbestuur noopten zich niet te houden aan *de letter* der verbindtenis met ouders of voogden aangegaan.

Indien de Officieren van de Militaire Akademie herkomstig, aldaar gevormd en opgevoed, in kennis en bekwaamheid waarlijk uitmunten boven hen, die uit het Leger te voorschijn traden; indien zij zooveel nauwkeuriger den toestand des Vaderlands en de belangen daarvan konden weten; zouden zij dan zooveel bekrompener van inzichten en baatzuchtiger van aard geworden zijn om hunne stem te verheffen en bezwaren op te werpen tegen maatregelen, die strekken moeten tot bevordering der zelfstandigheid en grootheid des Vaderlands? Werd hun minder liefde voor den geboortegrond en den krijgsmansstand ingeboezemd dan aan hunne kameraden uit het Leger? Wij koesteren de overtuiging dat onder eerstgenoemde categorie van Officieren geen enkele zich zal voordoen om zich te beklagen over de *hardheid* der Regering, wanneer ook zij bij algemeenen maatregel bestemd worden voor de dienst in *Indië*.

Even als de Officieren herkomstig uit het leger zullen zij, wel opziende tegen den vreemden toestand, waarin zij geplaatst worden, maar toch met vreugde en ondernemingszucht, met opgewekten zin en vasten moed naar *Neêrlandsch Indië* vertrekken, om te beantwoorden aan het vertrouwen, hetwelk Koning en Vaderland in hen stellen.

Een ander bezwaar zouden *gehuwde* Officiëren kunnen opperen. Zij zouden kunnen en mogen beweren, dat hunne verplaatsing naar *Indië*, hen scheidende van hun huisgezin zoowel op hun lot als op dat hunner kinderen verderfelijken invloed zoude moeten uitoefenen.

Dit bezwaar *schijnt* echter van meerder gewigt, dan het goed gewogen werkelijk is. Zeer zeker zou het eene onbillijkheid wezen, begaan jegens het huisgezin, indien men van daar den echtgenoot voor geruimen tijd wilde verplaatsen, nadat men hem de vergunning tot het aangaan van een huwelijk verleend en de voorwaarden gesteld had, waarin de echtgenoot haren man *niet* zou volgen. Waarborgt echter de Regering aan den gehuwden Officier een geschikten overtocht naar *Indië* voor hem en zijn gezin, en worden de bezoldigingen tot zoodanige hoogte gebracht, dat de Officier, bij gebrek aan inrigtingen voor onderwijs en opvoeding in *Indië*, zijne kinderen in het Vaderland achterlaten of hen derwaarts kan verzenden, dan is hem, die tevens een huisgezin te verzorgen heeft, de vrijheid en het vermogen gelaten om zijne verplichtingen ten dezen opzigte behoorlijk te vervullen.

Men heeft het denkbeeld geopperd het Indische leger aan te vullen door vrijwilligers, die hier te lande in drie Bataillons vereenigd, achterevolgens naar *Indië* zouden vertrekken. Dat denkbeeld is uitgebreid en ontwikkeld en het oprigten van een *Indisch legioen* als nuttig en wenschelijk voorgesteld. De *mogelijkheid* der oprigting van zoodanige instelling, vermeenen wij echter te mogen betwijfelen, daar het onzes inziens aan een

genoegzaam aantal *Nederlandsche* vrijwilligers zal ontbreken, die voor Indische dienst willen teekenen. Wij kunnen ons niet voorstellen dat de aangegeven middelen ter bevordering der Indische werving met eenigszins gunstige uitkomsten op onze Natie zullen werken. Bedriegen wij ons niet, dan is de Nederlandsche volksaard te eenvoudig, bezadigd en nadenkend om zich te laten verblinden door pralende uniform, vrolijk muziek of hoog handgeld. Wij kunnen ons niet verbeelden dat de vrije Fries, de eenvoudige Gelderschman of de bedaarde Hollander zich door zoodanig lokaas zal laten verleiden. Wij willen wel aannemen, dat de laagste klassen der maatschappij, zelfs de zonen van den verarmden burgerman, zich zullen doen werven, maar ten sterkste betwijfelen wij het, of de stevige boerenzoon en de krachtvolle burgerjongen, die wij het meest behoeven, ooit *vrijwillig* voor *Indië* zouden dienst nemen. En waarom *halve* maatregelen te nemen, wanneer het oogenblik gekomen is tot *doortasten*?

Een ander bezwaar ligt in de mindere ervaring der Europeesche Officiëren en manschappen.

Men zegt, die Officiëren mogen kennis hebben van den oorlog tegen beschaafde natiën; zij mogen hunne taktiek en strategie grondig verstaan; geheel thuis zijn in de Europeesche maatschappij; ja, geoefend en gehard wezen in den oorlog; — in *Indië* baat dit alles niets. Hier, onbeschaafde volkeren te bestrijden; andere taktiek, andere strategie; hier, een geheel ander klimaat dat veel hooger ontbering en inspanning vordert!

En toch, meenen wij, dat op de door ons aangege-

ven wijze de wezenlijke kracht dezer redenering verbroken wordt; — ja, dat daaruit eene gansch andere voortvloeit, die veeleer het nut aantoon, dat juist in de voorgestelde vereeniging en inrigting der Legers besloten wordt.

Indien de uit *Nederland* komende krijgsmagt minder bedreven is, en al dadelijk onbekwaam geacht kan worden om op het Indische krijgstooneel op te treden — zoo willen wij aan haar een geheel jaar verleen, om zich te gewennen aan het klimaat; een jaar om onder de leiding der meest ervaren Indische Officieren zich te oefenen in wapenhandel en krijgsbedrijf, om bekend te worden met het Indische leven en de Indische maatschappij; — een jaar zonder ontbering of overmatige inspanning, doch met rustig voortgezette oefening zoodat ligchaam en geest allengskens voorbereid worden tot de hun wachtende taak.

Of zou dat *éene* jaar niet lang genoeg wezen voor dit alles? Zou men naar de bewering van sommige *oudgasten* zijn heelen leeftijd in *Indië* moeten doorbrengen, om ten naastebij op het punt der volkomen acclimatisatie en Indische levenspraktijk te komen?

Moeijelijk kunnen wij dit aannemen; zelfs de overdrijving ter zijde gesteld. Wanneer wij de *Fransche* Regimenten naar *Algerië* zien vertrekken en weinig tijds later in het vuur brengen; wanneer de *Engelschen*, zoodat in 1857 is geschied, het grootste deel hunner krijgsmagt naar *Indië* zenden, dit Leger, dadelijk na zijne aankomst optreedt en met de verbazendste uitkomsten in zoo vreemd land, zooveel vreemder maatschappij, een zooveel gevaarlijker vijand bestrijdt; wanneer wij *Engel-*

schen en *Franschen* zoo schitterende overwinningen zien behalen op de Chinese legers in nagenoeg onbekende landen, te midden eener ongeken- de maatschappij; — zouden wij, *Nederlanders*, dan niet evenzeer in staat zijn, om, zoo al niet dadelijk, dan ten minste na *een geheel jaar* krachtig te kunnen optreden in de zooveel meer bekende Indische gewesten? Zijn de *Nederlanders* uit andere klei gevormd dan hunne naburen; hebben zij minder stevige armen en sterke beenen, of is het Hollandsche hart zooveel weeker en flauwer; de Nederlandsche aard zooveel lafhartiger; het gevoel, waar het vaderlandsliefde, volkseer, volksgrootheid betreft, in *Nederland*, zooveel moeilijker op te wekken? De geschiedenis der 16e en 17e eeuw leert anders. Maar wat zij verhalen zal van dit geslacht, wie vernag dat te voorspellen!

Wij volharden intusschen bij de meening dat nog tegenwoordig eene Nederlandsche krijgsmagt, uit *vrijwilligers* en *militie* gevormd, wel degelijk in één jaar tijds in eene bruikbare Indische krijgsmagt te herscheppen is; bruikbaar, omdat en het *gehalte* der soldaten en de *drijfveeren*, die in hen werken, veel, zeer veel beter zijn. —

Hoedanig toch is naar de getuigenis der Indische Officieren het gehalte der thans in *Indië* dienende soldaten? Naar het *ligchaam*, vindt men daaronder in grooten getale uitgeputte, ontzenuwde gestellen, die hoe goed ze nog schenen bij de keuring in *Nederland*, in *Indië* spoedig in elkaâr zinken, zoodat geene groote of aanhoudende krachts-inspanning noodig is, om hen te doen bezwijken. De statistiek van het Indische leger zou dit het best

kunnen bewijzen. Naar het *moreel*, hoe hooge achting wij ook koesteren voor de dapperheid, den moed en het beleid der Indische krijgsmagt, — naar het moreel is de Indische soldaat mede niet hoog aangeschreven. Hoeveel zoons, die te huis of elders niet deugen willen; hoeveel jonge menschen, na grove geldverkwisting en brasserie geene andere uitkomst wetende dan langs den weg naar het Koloniaal Werf-depôt; hoeveel avonturiers, die gisteren den Koning van Napels en heden dien van een ander Rijk willen dienen, — het liefst echter dengenen, die het minst te doen en het meest te geven heeft! Ware de Nederlandsch Indische Officier, wat fysieke en moreele eigenschappen aangaat, niet zoo verre boven zijne minderen verheven, gewis dat Leger zou nooit zulke schitterende daden hebben verrigt. Slechts aan de verdubbelde geestkracht en inspanning dier Officieren is het onzes inziens toe te schrijven, wanneer het Indische Leger, in weêrwil zijner moeilijke stelling, het gevestigd overwigt blijft handhaven.

Stel nu daarnaast de vrijwilligers en militiens, die in alle opzigten voldoen aan de eischen van een sterk krijgsmangestel; mannen, bij wie het leven nog vele krachten te verteren heeft; menschen, gezond en goed ontwikkeld; *Nederlanders*, die begrijpen en gevoelen kunnen, wat het zegt: voor het VADERLAND de wapenen te voeren; *Nederlanders*, die ja weinig ondervinding en kennis, maar zeker goeden wil, misschien meer gezond en krachtig verstand zullen medebrengen, dan zoo menig soldaat, die als *koloniaal* te *Harderwijk* heeft rondgezworven; — dan zullen wij toegeven, dat bij de door ons voorgestelde vereeniging der Nederlandsche legers, de

uit *Nederland* in vreemde gewesten aankomende Officieren en soldaten *dadelijk* minder bruikbaar en geschikt voor den oorlog in die gewesten zullen zijn; maar evenzeer vermeenen wij de erkenning dezer waarheid te mogen vorderen, dat die Officier en die soldaat, bij krachtiger ligchaamsgestel, helder verstand en edelaardiger gevoel, in weinige maanden zich tot krijgslieden moeten ontwikkelen, die, zoo niet met meerder, dan toch met even groot voordeel op het Indische krijgstoneel zullen optreden.

Maar er zouden zich *geene specialiteiten* kunnen vormen, heeft men beweerd. En toch deze moeten in *Indië* wezen; zij kunnen daar onmogelijk gemist worden. Toegeven. Maar waarom zou aan het Indische leger geen uitgebreiden *generalen* staf kunnen toegevoegd worden? Wij wenschen een zoodanigen staf, zamengesteld uit kundige Officieren, zoowel uit *Indië* als uit *Nederland* herkomstig; — een staf, die krachtig werkzaam moest wezen bij het Leger, en die evenzeer belast kon worden met politieke zendingen of civiele betrekkingen. Plaats bij dien staf veel Officieren, zoo bekwaam, zoo ijverig mogelijk. Laat hen 10 of 12 jaren in *Indië* dienst doen, om ze daarna voor een geruimen tijd weêr in *Nederland* bij den staf te doen overgaan. Zoo zult gij specialiteiten krijgen, bruikbaar in *Indië* en ook geschikt voor de dienst in het Vaderland, wanneer de nood zulks vordert.

Hoe zou het mogelijk wezen, volgens uw stelsel bij bevordering *billijk* te zijn?

Neemt men al aan dat het in *Nederland* en ook in *Indië* aangenomen bevorderingssysteem *billijk* ware, zoodat het eene axioma mogt geacht worden, dat de Officier het toppunt der krijgsmansvolmaaktheid nadert naarmate hij ouder en grijzer in dienst wordt, dan nog zou, bij het door ons voorgedragen stelsel, dit beginsel *eenigermate* gehuldigd zijn.

Bij hetzelfde Regiment blijft de bevordering tot en met den Kapiteinsrang volgens dienstouderdom, — tot hooger rang volgens *keuze* uit de in *Indië* aanwezige krijgsmagt. Zeker zal de eene Officier eerder een hooger rang kunnen verwerven dan de andere, die bij een ander korps, zelfs vroeger, in dienst trad, en — wanneer wij alweêr de geschiktheid naar de dienstjaren afwegen — in dit opzigt *benadeeld* zijn, doch te midden van *zijn* Regiment, van zijn eigen huishouden, werd die grief opgeheven, dáár ten minste zou zij haren angel niet doen gevoelen. Het Oorlogsbestuur zou bovendien, wanneer de vereeniging geheel en al tot stand was gebragt, de middelen bezitten om de bevordering bij onderscheidene korpsen, in juister verband te brengen.

De thans in *Indië* dienende Officieren mogten in geen hunner regten verkort worden; integendeel wenschten wij hun, ruimer voordeel en belooning te zien toegekend, dan aan hen, die slechts vijf of zes jaren dienstdoen in *Indië*. Hunne bevordering moest geregeld worden naar den maatstaf, die thans daarvoor kan worden aangewezen. Van *hunne* vaderlandsliefde, van *hunnen* ijver en talenten, van *hunne* zelfverloochening moet het wèlslagen der vereeniging ten deele afhangen. Weigerden zij hunne voorlichting en ervaring, gewis werd er dikwijls gedwaald

en misgetast, terwijl voor die misslagen gevoelig geboet zou worden tot tijd en wijlen *Indië* en het Indische leven voor Nederlanders met minder geheimzinnige sluijers omgeven waren. Zou het zoo moeilijk vallen aan het Oorlogsbestuur de belangen der Indische Officieren met onbekrompenheid te behartigen? Wij gelooven ook dat niet. Integendeel meenen wij dat de Indische Officieren langs dien weg regtvaardiger en meer overeenkomstig hunne aanspraken zouden behandeld worden, dan vroeger geschiedde, toen men oudere Officieren uit *Nederland* overplaatste of zoodanige Officieren voor vijf jaren detacheerde. Zelfs bij overplaatsing van 2e Luitenants naar *Indië* begaat men nog onbillijkheid jegens hen, die aldaar jonger van aanstelling zijn.

Aannemende dat de Vereeniging tot stand te brengen, en werkelijk uit een staatkundig en militair oogpunt beschouwd nuttig en wenschelijk is, dan rijst de vraag of wij genoegzame middelen bezitten om jaarlijks zoodanige transporten te verrigten. Ons antwoord hierop zou wèzen: „indien gij ze niet hebt, maakt ze!”

Daar zijn groote kosten aan verbonden en vele gevaren wachten de ingescheepte krijgsmagt op hare zeereis; — maar, zeggen wij op onze beurt, nog grooter onkosten indien *Indië* voor ons verloren gaat of een vijand onze schatkist plundert; daar zijn nog grooter gevaren voor eene krijgsmagt dan een zeetogt te ondernemen, en onder die gevaren achten wij dit het grootste: ongeoeffend, zonder zelfvertrouwen en ervaring het eerst te verschijnen onder de oogen van een vijand, die wèl geoeffend

en vòl vertrouwen, in velerlei luchtstreek krijgservaring opdeed. —

Maar de geringe *batige saldo's*, en dan die hooge begrootingen voor Oorlog en Marine! — beter de zoodanigen dan *geen* batige saldo's, *geen* zelfstandig bestuur; — beter, duizendvoud beter armoede en onafhankelijkheid, dan rijkdom, verworven ten koste van zelfstandigheid en nationaliteit!

XI.

Gij zijt een theorist; gij kent den Nederlandschen volksaard niet; de volksgeest is anti-militair, hij zou het denkbeeld niet kunnen verdragen *landskinderen* gedwongen te zien, om in verre gewesten te dienen als soldaat.

Hoe, hebt gij geen eerbied voor den huisselijken haard; schat gij het familieleven zoo gering, dat gij vorderen durft onze zonen en broeders aan 'slands dienst te wijden; aan eene dienst, waardoor zij ver van het ouderlijke dak aan vreeselijke gevaren zijn blootgesteld; waarin zij misschien ellendig het leven zullen verliezen of waaruit zij bedorven naar ligchaam en ziel terugkeeren, om armoedig en ellendig het leven te rekken, ramp en onheil in het familieleven uit te storten?

Gij zendt dwaze denkbeelden de wereld in, want begrijpt gij niet dat de toekomst van die militiens, welke zes jaren in *Indië* gediend hebben, geheel verdonkerd is; begrijpt gij niet dat de zoodanigen nimmer meer tot eenig ambacht of bedrijf in de maatschappij kunnen te-

rugkeeren. Reeds dit zou voldoende zijn om ieder uwer voorstellen geheel te doen verwerpen.

Gij tast te veel maatschappelijke banden terzelfder tijd aan, om iets goeds te kunnen verkrijgen; *langzaam aan*, zoo is de guldenspreuk der *Nederlanders*: eerst het eene en dan het andere, nimmer groote besluiten op eens! Zoekt eerst het eene te verkrijgen, laat dat gewoonte, routine worden, dan volgt het andere van zelf, — dat is de *slendriaan*, zoo gaarne in *Nederland* gewild. Uwe denkbeelden in praktijk gebragt, hoeveel goeds ze mogen bezitten, ze zouden alles op losse schroeven stellen!

Zoo hopen wij van onderscheidene kanten uit de *maatschappij* stemmen te zullen hooren opgaan, ten einde met meer of minder hevigheid de denkbeelden te bestrijden, die in dit vlugschrift zijn uitgedrukt.

Wij zijn echter gereed te antwoorden, en voor alles willen wij het eerste zijn om te erkennen, dat zeer veel wat in de Nederlandsche en de Nederlandsch Indische maatschappij bestaat, door onze voorstellen op losse schroeven wordt gesteld. Maar juist dát achten wij noodig om Neêrlands hoogste staatsbelang: zijne zelfstandigen onafhankelijkheid, te doen beveiligen.

U, ijverige en nadenkende werktuigkundige, U roep ik op tot mijne verdediging, — U, vraag ik of gij er kwaad in ziet om bij een werktuig, zij het nog zoo zamengesteld, de schroeven soms los te draaijen, wanneer verandering en wijziging verlangd wordt; ja, of het dikwijls niet nuttig en noodig is, ten einde daarin veeren met nieuwe kracht aan te brengen of hare werking verder uit te breiden? Gij stemt toe. Welnu, dan mag

het ook niet ondienstig geacht worden, zeer veel van hetgeen in de aangewezen maatschappijen bestaat en daarin als gewoonte en regel geworden is, te doen ophouden om wijziging in het geheele werktuig te brengen; nieuwe hefboomen en veeren daarin te plaatsen, krachtiger en verder strekkend, opdat het geheel niet onbruikbaar worde en als versleten uit zich zelve in duigen valt, terwijl de nakomelingschap daaronder bebedolven wordt. Vaste wilskracht, kennis en voorzichtigheid, ziedaar de hoofdvereischen in het Staatsbestuur, hetwelk de edele taak aanvaardt de natie, door opoffering, tot haar zelfbehoud en geluk te doen werken. —

Vele maatschappelijke banden zullen wij hier te lande en in *Indië* verbroken, deze gerekt, gene verkort zien; maar *daarom* wenschen wij *één grootsch besluit* te zien nemen; — een besluit, dat niet de slotsom zij eener jaren lange discussie en zóó rijp overleg, dat de *juiste tijd* om het uit te vaardigen voorbij is; maar dat, noodzakelijk gekeurd door de publieke opinie, het volk zou doen eeren, hetwelk geestkracht en doorzigt genoeg toonde te bezitten om de ketenen der gewoonte te verbreken, ten einde zijne toekomst te redden. Wij wenschen, niet op de talmende wijze der 18e eeuw, maar volgens de energieke manieren onzer dagen, te zien besluiten tot de voorgestelde verandering der Grondwet en tot het daarstellen van een Nationaal Leger.

Alle andere belangen mogten daaraan *ondergeschikt* blijven en eerst dan geregeld worden, wanneer het *hoogste* belang verzekerd was!

Maar, arme militien, wij bedachten het niet, dat uwe

toekomst door ons zoo ernstig bedreigd, — ja, misschien opgeofferd is geworden! U, zien wij, vóór gij nog tot een ambacht bekwaam zijt, uit uwen kring weggerukt, naar *Indië* gezonden, en na zes jaren van uwen besten levenstijd als soldaat te hebben rondgezworven, komt gij terug, onbekwaam en als nieuweling bij den handwerkers arbeid. Hoe snood hebben wij U benadeeld!

Of, zoudt gij soms in de dienst uwe krachten gesterkt, uw ligchaam gehard hebben; zou mogelijk door zooveel *te zien* uw verstand meer ontwikkeld, de horizon uwer gedachten iets verder uitgebreid zijn geworden; zou misschien uwe ziel, in de jeugd aan levensgevaar blootgesteld, iets moediger gestemd zijn; uwe ondernemingszucht opgewekt, uw wil verstaald zijn geworden? Zoudt gij in aard *zooveel* verschillen van den Engelschman of van andere uwer naburen, dat deze wèl zes of acht jaren de wapenen kunnen dragen en dan weder goede burgers, nijvere en bekwame werklieden worden, — en *gij* niet?

Men doet u oneer, schande aan door zoo iets van U te veronderstellen. Neen, daar is nog gezond verstand en goede gezindheid genoeg in den *Nederlandschen militien*, dan dat hij al zijne goede eigenschappen, al zijne kennis in zes jaren zou uitschudden, om vervolgens onbruikbaar voor de maatschappij, zich zelven onnut te zijn.

O, maar daar zullen moeders, echtgenooten, zusters genoeg wezen om een hartverscheurend *ach* en *wee* aan te heffen, geloovende dat een deel, een kostelijk deel der Natie roekeloos op vreemde altaren gaat geofferd worden!

Wij beseffen dit zeer wel, en toch schroomen wij niet onzen eisch luide te doen hooren, wetende, dat wij spreken tot NEDERLANDSCHE vrouwen, afstammelingen van haar, die eenmaal het geslacht baarden, hetwelk *Neêrlands* onafhankelijkheid grondvestte, — van haar, die groot genoeg van hart en edel van zin waren, om dáár waar Vaderlandsch belang zware offers harer ziel eischte, ze te brengen met gelatenheid en fieren moed. Of, zouden die nakomelingen zoo verbasterd, zoo diep gezonken zijn, dat zinnenlust en weelde en gemak haar gingen boven vrijheidsmin en onafhankelijkheid; zouden zij eene eere kunnen stellen in de lafhartigheit harer zonen, harer echtgenooten, harer broeders; zouden zij werkelijk reeds zóó diep gezonken zijn, dat uit haar het geslacht moet voortkomen, hetwelk gewillig den nek zal krommen onder het dwangjuk des vreemdelings?

Wij hebben te goede gedachten van het tegenwoordige Nederlandsche vrouwenkarakter; wij zien daarin nog edele en goede beginselen genoeg om niet te durven voorspellen, dat de offers door het Vaderland aan den huisselijken kring en het familieleven gevraagd, niet even gewillig, met even fieren moed en edele gelatenheid zouden gebracht worden door haar, als zulk eertijds door hare voorouders geschiedde. Hij *miskent* — althans naar onze meening — de Nederlandsche vrouw de 19e eeuw, die wil doen gelooven, dat zij in het algemeen het *ach* en *wee* zoude uitroepen, wanneer daar eenmaal, tot heil van den Staat, het grootsch besluit genomen werd, waarvan wij gewaagden.

Nog spreken wij niet van den roem en de eer, die zich de zoon of de broeder in Indische gewesten kan

verwerven; eer en roem, die hij op zijne familie doet afstralen. Wij wijzen niet op de glansrijke toekomst, die zelfs voor den eenvoudigsten boerenzoon kan zijn weggelegd. Hoe zouden wij ons kunnen verwaardigen de meening te bestrijden, dat een ieder bedorven naar ziel en ligchaam uit de militaire dienst terugkeert!

Wij behooren niet tot degenen, die soms beweren dat onze volksgeest anti-militair is; *wij* meenen integendeel dat onze volksaard zeer goede militaire eigenschappen bezit en de *Nederlander* eenmaal in dienst getreden, *uitmuntend soldaat* wordt. Wij hebben daar voor ons de getuigenis der historie. Wij letten op onzen 80jarigen vrijheidsoorlog, toen zoo menig burger de krijgswapenen aangordde; op zoo menigen zee strijd, op onze veroveringen in *Indië*. Wij slaan de geschiedenis op der Hollandsche Regimenten in het leger van het Fransche Keizerrijk; wij herinneren aan de uiting van den volksgeest in 1830 en 1831. De weinige geneigdheid van den *Nederlander* voor den krijgsmansstand in *vredestijd*, beschouwen wij als het gevolg der praktische en vrijheidlievende rigting, zoo gemakkelijk in onzen volksaard waar te nemen. „Soldaat zijn” en „niets doen” is voor vele Nederlandsche ooren synonym, hoe onwaar ook; dit vooral schijnt den praktischen en vredelievenden *Nederlander* af te schrikken van een stand, welks nut *in vrede* hem minstens twijfelachtig voorkomt. Geheel anders wordt het, wanneer hij *hoort* en *ziet*, dat ook de soldaat tot hoogst gewigtigen werkring wordt geroepen, — dat aan zijne zorg, aan zijnen ijver zoo

hooge belangen zijn toevertrouwd. Dan komt de koele Nederlander, die zoo gaarne de verdiensten naar den arbeid meet, terug van zijne dwaling; de krijgsmansstand rijst hooger in zijne achting, en wanneer hij daar hoort van edele en groote daden, door *Neêrlands* zonen in verre gewesten verrigt, dan zal ook hem het bloed door de aderen bruisschen, zijne geestdrift opgewekt worden en hij zich herinneren van Oud-Hollandsche afkomst te zijn. Edele gevoelens moeten zich in zijn hart ontwikkelen; geld en goed, misschien zijn leven zal ook hij prijs willen geven tot heil des Vaderlands.

Maar hoe de Indische maatschappij, — dáár, telkens zooveel vreemde Nederlandsche elementen in te voeren, met hunne vreemde denkbeelden en Westersche begrippen? Wat een . . . . . stel u gerust, die uitwerking *kan* niet noodlottig zijn. Waar de overheerschers tot *één landaard* behooren; waar zij immer klein in getal zullen wezen, daar vloeijen aaneensluiting, omzigtig - en beradenheid als van zelve voort uit het beginsel van zelfbehoud; daar zullen aan die maatschappij geen schokken gegeven kunnen worden, die eensklaps haar bestaan in gevaar brengen. Integendeel meenen wij het voor te mogen houden, dat het overwigt des te duurzamer gehandhaafd wordt, wanneer de overheerschers uit beter en edeler elementen bestaan, uitmuntende in kennis, moed en geestkracht.

En wanneer wij nu, op onze beurt vragen, of de voorgestelde naauwe vereeniging tusschen de vaderland-

sche en indische belangen niet strekken kan om *Indië* en zijne volken beter aan ons bekend te maken; daardoor handel, scheepvaart en nijverheid in het Vaderland krachtiger te ontwikkelen en langs dien weg veelvuldige bronnen van bestaan te vinden; wanneer wij uit de opwekking van den volksgeest leven en kracht aan de Nederlandsche Natie voorspellen, — dan vragen wij nog, of wij *te zware* offers hebben geeischt tot geluk van ons leven en ten waarborg onzer nakomelingschap? —

XII.

Gerust leggen wij thans de voor- en nadeelen, die onze denkbeelden vergezellen in de weegschaal.

Daar zijn bezwaren van Staatskundigen aard; daar wordt magtsvermindering aan de eene zijde gevraagd om magtsvermeerdering aan den anderen kant te schenken; daar zijn moeilijkheden van administratieven aard; moeilijkheden, die onoverkomelijk schijnen; daar zijn hindernissen van militairen oorsprong, groot van omvang en vast van bouw, zoodat alleen een stalen wil ze zou kunnen vernietigen; het maatschappelijk leven wijst op een tal van toestanden, die de verwezenlijking onzer denkbeelden onmogelijk doen schijnen.

En wat moet tegen dit alles opwegen?

De zin des volks om eene zelfstandige natie te blijven; de ernstige en vaste wil van regering en natie beiden om alle bezwaren, alle hindernissen, alle moeilijkheden te overwinnen; het bewustzijn dat door de voorgestelde middelen eene schoone toekomst kan worden verkregen; eene alles overwegende liefde tot het Vaderland.

XIII.

Aan welken kant zal de balans overslaan?

Zullen de moeilijkheden te zwaar wezen?

Zal ons nageslacht in *de* geschiedboeken vinden opgeteekend:

*„Wèl bleek het noodig te zijn in den aanvang der
„tweede helft van de 19e eeuw, dat het Nederlandsche
„volk afdoende maatregelen nam om voor zich de bronnen
„van welvaart en leven te behouden, die vroegere ge-
„slachten gevonden en met de wapenen in de hand ver-
„overd hadden; maar die Natie mistte de noodige geest-
„kracht om in tijds zoodanige maatregelen te treffen.*

*„Wat voorzien werd, gebeurde. Onmagtig om het gezag
„in de Indiën met de noodige klem te handhaven, ge-
„raakten de door haar overheerschte volken, vooral door
„den invloed der Engelschen en Noord Amerikanen,
„meer bekend met hunne eigene krachten en langzamer-
„hand gingen de koloniën voor Nederland verloren.*

*„Daarmede geraakten de bronnen der volkswelvaart voor
„nimmer uitgeput; Nederland daalde af tot den rang der
„kleinste Staten, en toen de Duitsche volken zich tot
„eene Natie vereenigden, werd het weleer zoo groote en
„magtige Nederland als eene onbeduidende landstreek, door
„een asgeleefden volksstam bewoond, in Duitschland opge-
„nomen.”*

Of — — — —

Zal het nageslacht in *nederlandsche* taal in *eigen* geschiedboek lezen:

„Mogt na den dood van den Stadhouder „WILLEM III de Republiek der VEREENIGDE „NEDERLANDEN het tijdperk van haren val zijn „ingetreden; mogten de NEDERLANDERS der 18e „eeuw zich zwaar bezondigd en hunne roeping „miskend hebben; na een tijdvak van diepe ver- „neding en onderdrukking was de Nederland- „sche Natie gelouterd en zoowel in de vel- „den van WATERLOO als bij de worsteling met „BELGIË, toonde zij kracht en moed herwonnen „te hebben.”

„Het beginsel dat een volk zich door eigen „kracht moet verdedigen, neergelegd in de „GRONDWET, werd in ruimer omvang toegepast, „toen, ongeveer in de 2e helft der 19e eeuw, „onze koloniën voor het Vaderland dreigden ver- „loren te gaan. Het Nederlandsche volk be- „greep dat er krachtdadig MOEST gehandeld wor- „den en deinsde niet terug om de verdediging „der Koloniën aan NEËRLANDS kinderen toe te „vertrouwen. Daardoor kreeg de Staat meer „kracht; zijn politiek gewigt werd grooter; de „strijdbaarheid van het volk werd verhoogd, de „volksgeest opgewekt; handel, nijverheid, wel- „vaart, kunst en wetenschap werden als met „nieuw leven begiftigd, en, onder de regering van „Koning WILLEM III hernam Nederland in „de rij der Mogendheden de plaats, die het „onder het bestuur van den Stadhouder WIL-

„LEM III op zoo schitterende wijze had vervuld.”

„Zóó levert deze Natie het bewijs, dat de „kracht van een volk niet zetelt in het zielen „aantal, waaruit het bestaat, maar alleen in de „beginselen, die daaronder heerschende zijn.”

XIV.

Zal dit geschrift in handen komen van hooggeplaatste personen, wier wil het volk bestuurt?

Van den eenvoudigen handwerksman, wiens magt niet verder reikt dan zijne meening?

Van het Leger, welks belangen daarin zoo zeer betrokken zijn?

Van de Redacteurs der tijdschriften, die gezamenlijk de publieke meening vestigen?

Van den Journalist, die over eene magtige dagbladders te beschikken heeft?

Wie gij ook wezen mogt, lezer, — of gij hoog in aanzien en magtig van invloed zijt, òf dat gij hard moet werken om uw brood te winnen in de dienst van anderen, — indien gij NEDERLANDER zijt en het wèl meent met uw Vaderland, zoo kunt gij mij antwoorden op deze GEWETENSVRAAG die ik, ook tot U, rigt:

„Welke bladzijde zoudt gij in de hand Uwer nakomelingen willen zien?”

Aan U is de keuze.

KIES ZELF EN HANDEL DIEN OVEREENKOMSTIG!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bij de Uitgevers dezer is mede te bekomen:

OVER DE RECENSIE

DER

BROCHURE VAN L'HOMME GRIS.

OPEN BRIEF

DOOR

ALEXANDER.

PRIJS 35 CENTS.

